

Posudek oponenta na bakalářskou práci Barbory Dvořákové „Komunikace se sluchově postiženými“.

Téma práce odpovídá studijnímu zaměření autorky. Práce je obvyklým způsobem členěna na teoretický úvod a vlastní výzkum. Jejím cílem práce bylo zjistit, zda a jak se změnila komunikace neslyšících, jak se změnilo využívání kompenzačních pomůcek a jak sluchové postižení ovlivnilo vztahy v rodině.

Teoretická část je věnovaná 3 základním okruhům: charakteristice sluchového postižení, možnostem komunikace takových lidí a jejich fungování v běžném životě. Definice sluchového postižení je podrobněji rozpracovaná, ale na str. 11, na konci posledního odstavce má autorka dost zásadní chybu: „*mezi hlavní genetické příčiny mohou patřit rentgeny, ozařování nebo infekční nemoc matky*“, což rozhodně nejsou genetické příčiny. Na str. 13 název subkapitoly označené jako „Terminologie u sluchově postižených“ nedává smysl, autorce jde zřejmě o označení jednotlivých stupňů sluchové vady. Bylo by užitečné, kdyby uvedla zda a do jaké míry je u jednotlivých stupňů postižení nějaký sluch zachován. Takové rozdělení obsahuje další kapitola, v níž autorka spojuje příčinu a míru postižení, takže je poněkud nepřehledná. 4. kapitola je označená jako Komunikace – zde by se hodilo uvést, co je komunikace a pak teprve v čem je komunikace neslyšících lidí specifická. Subkapitolu o odezírání zpracovala autorka dobře, přiměřená je rovněž charakteristika znakového jazyka.

Sluchové postižení v běžném životě: autorka co ovlivňuje sebepojetí a fungování jedince se sluchovým postižením. Nadměrná únava z nutnosti větší koncentrace na komunikaci se samozřejmě objevuje, ale důležité jsou i další faktory, o nichž se autorka nezmiňuje. Socializace jedinců se závažným sluchovým postižením začíná již v rodině, zařazení do školy, resp. mateřské školy je až další fází, která může být náročnější. K volbě vhodného způsobu komunikace dochází v relativně raném věku, obvykle po diagnostikování sluchové vady. Motivace ke komunikaci je vrozená a funguje již v kojeneckém věku. Jak se rozvine, záleží na rodině. Je škoda, že autorka tuto fázi života vynechala. Kapitola č. 5 není příliš logicky členěna a ani názvy jednotlivých subkapitol nejsou příliš srozumitelné, např. ... „*může sociální klima ovlivnit školní integrita*“ (str. 28). Popis kompenzačních pomůcek je celkem přehledný, ale hodilo by se i podrobnější vysvětlení možnosti jejich použití.

Vlastní výzkum. Cílem práce bylo porovnání života 3 lidí se závažným sluchovým postižením a zjištění, zda se jeho kvalita v průběhu času zlepšila. Vzhledem k počtu oslovených jde spíše o výzkumnou sondu, navíc obě starší respondentky měly jinou sluchovou vadu a s tím mohly souviset i rozdíly v jejich dalším životě. Metoda rozhovoru a jeho kvalitativní zhodnocení byla vhodně zvolena. Výzkumné otázky – první otázka zaměřená na to, co se od roku 1933 změnilo není příliš šťastně formulovaná, bylo by vhodnější zeptat se spíše na to, co se dle názoru oslovených změnilo v posledních letech. Třetí otázku by bylo také lépe zaměřit spíše na to, zda si respondenti myslí, že jejich postižení ovlivnilo život jejich rodiny. Pozitivně lze hodnotit, že autorka uvádí i anamnézu oslovených. Autorka by měla na začátku této kapitoly uvést počet oslovených a důvod proč si je vybrala.

První respondentka má získanou sluchovou vadu a do 3 let slyšela a mluvila, což bylo pro její další vývoj přínosné. V rozhovoru pěkně popisuje svůj život i potíže, s nimiž se musela vyrovnávat. Zdařilý je i popis jejich projevů během rozhovoru. Druhá respondentka je neslyšící od narození a má neslyšícího manžela i syna. Navštěvovala školu pro neslyšící, jak bylo v této době obvyklé, její syn už chodil do běžné školy. Třetí respondent je její syn. Oba uvádějí, že se setkali s občasným nepochopením ze strany slyšících, ale ani jeden z nich

s nimi neměl větší problémy. Oba respondenti používají sluchadla, takže je pravděpodobnější, že mají zbytky sluchu, v případě úplné hluchoty by jim nemohla pomáhat. Bylo by vhodné, kdyby autorka uvedla přesnější charakteristiku jejich sluchového postižení.

Diskuse – je škoda, že autorka neanalyzovala i další aspekty života oslovených lidí, materiálu z rozhovorů měla dost. Odpovědi na výzkumné otázky jsou spíše jen popisem odpovědí oslovených osob. Na otázku č. 1 a 2 bylo těžké odpovědět z důvodů rozdílnosti sluchového postižení a malého počtu respondentů. Totéž platí i pro otázku č. 3. K zodpovězení čtvrté otázky neměla autorka dostatek informací, protože se neptala, jak rodina tuto skutečnost prožívala. V tom může být rozdíl vzhledem k tomu, že první z nich byla v prvních 3 letech zdravá a rodiče museli zvládnout tak zásadní změnu jakou je získané postižení. V závěru se autorka pokouší shrnout jak se zlepšila komunikace se sluchově postiženými, resp. spíš jejich přijetí majoritní společností. Tvrzení, že neslyšící, pokud nosí sluchadlo, potřebují minimum pomůcek, není adekvátní, hlavně proto, že kdyby byli neslyšící, tak by jim sluchadlo nepomáhalo. Rodina se musí naučit, jak s dítětem komunikovat a k volbě vhodné varianty využívá podporu různých odborníků. Integrace sluchově postižených dětí do běžné školy určitě není snadná a volba této varianty závisí i na dalších faktorech, např. na tom, že by dítě muselo žít v internátu.

Předložená bakalářská práce splňuje základní požadavky, a proto ji doporučuji k obhajobě.
Navržená klasifikace: 2-3

V Praze dne 19.5.2022

Prof PhDr RNDr M. Vágnerová, CSc.